

ҚОНУНИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДАР БОРАИ ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2004, №12, қ. 1, мод. 699; с. 2008, №10, мод. 805,

мод. 817; с. 2013, №12, мод. 896; с. 2015, №3, мод. 215; Қонуни ҚТ аз 02.01.2018 с., №1498; аз 29.01.2021с., №1769; ҚҶТ аз 23.12.2021с., №1847)

Қонуни мазкур муносибатҳои байни истеъмолкунандагон ва истеҳсолкунандагон, иҷрокунандагон, фурӯшандагонро ҳангоми фурӯши мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) ба танзим дароварда, ҳуқуқи истеъмолкунандагонро барои харидани моли (кори, хизматрасонии) дорои сифати муносиб ва барои ҳаёту саломатии истеъмолкунандагон бехатар, гирифтани маълумот оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) ва истеҳсолкунандагони (иҷрокунандагони, фурӯшандагони) он, ҳимояи давлатӣ ва ҷамъиятии манфиати онҳоро муқаррар ва тарзи татбиқи ин ҳуқуқҳоро муайян мекунад.

БОБИ 1.
МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Мафҳумҳои асосие, ки дар Қонуни мазкур истифода мешаванд:

– *истеъмолкунанда* – шахси воқеӣ ё ҳуқуқие, ки ният дорад мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) – ро фармоиш диҳад ё харидорӣ намояд, ё худ онҳоро танҳо барои эҳтиёҷоти шахсӣ, оилавӣ, рӯзгор ва ғайра, ки бо анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ алоқаманд намебошанд, истифода намояд;

– *гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон* – доираи васеи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки муайян ва ба мурофиа ҷалб намудани онҳо ба сифати даъвогар, инчунин муҳокимаи масъалаҳои ҳуқуқу уҳдадорӣ онҳо ҳангоми баррасии парвандаҳо имконнопазир мебошад (ҚҶТ аз 29.01.2021, №1769);

– *истеҳсолкунанда* – ташкилоте, ки новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии он, инчунин соҳибкори инфиродие, ки молро ҷиҳати фурӯш барои истеъмолкунандагон истеҳсол мекунад;

– *иҷрокунанда* – ташкилоте, ки новобаста аз шакли моликият, инчунин соҳибкори инфиродие, ки корро барои истеъмолкунандагон тибқи шартномаи бемузд ё музднок иҷро мекунад ё хизмати онҳоро ба ҷо меоварад;

– *фурӯшанда* – ташкилоте, ки новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии он, инчунин соҳибкори инфиродие, ки молро тибқи шартномаи хариду фурӯш ба истеъмолкунанда мефурӯшанд;

– *чеки мол* – талони хазинадорӣ бо суроғаи фурӯшанда ва сабти маблағ, ки ба мол, истеҳсол, нигоҳдорӣ ва хариду фурӯши он мансуб мебошад;

– *чеки хазинадорӣ* – талони дар мошини назоратии хазина ҷопшуда бо зикри маблағи гирифташуда, санаи фурӯш, номи ташкилоте (соҳибкори инфиродие), ки молро барои фурӯш истеҳсол мекунад;

– *стандарт* – стандарти давлатӣ, меъёру қоидаҳои санитарӣ, бинокорӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои меъёрие, ки тибқи қонун талаботи ҳатмиро ба сифати мол (кор, хизматрасонӣ) муқаррар менамояд;

– *сифати мол (кор, хизматрасонӣ)* – маҷмӯи хусусиятҳои моле (коре, хизматрасоние), ки ба талаботи муқарраргардида ва ё эҳтимолии истеъмолкунанда (бехатарӣ, коршоёмӣ, хусусиятҳои истифода, боэҳтимодӣ, камхарҷӣ, талаботи иттилоотии завқӣ ва ғайра) – ро қонеъ гардонидани он нисбат дорад;

– *мӯҳлати кафолат* – мӯҳлати тақвимӣ (ба ҳисоби моҳ) ё кор (ба ҳисоби соат, давраи хизмат, километри гашт ва ҳоказо), ки дар ин муддат мол (натичаи кор, хизматрасонӣ) бояд ба тамоми талаботи сифате ҷавобгӯ бошад, ки бо тартиби муқарраргардидаи қонунгузорӣ муайян карда шудааст;

– *мӯҳлати коршоёмӣ* – даврае, ки баъди гузаштани он мол (натичаи кор) барои истифода кардан аз рӯи таъиноташ корношоём доништа мешавад;

– *мӯҳлати хизмат* – даврае, ки дар ҷараёни он истеҳсолкунанда ўҳдадор мешавад ба истеъмолкунанда имконияти аз рӯи таъинот истифода бурдани мол (натичаи кор)-ро муҳаё намояд ва бехатарии мол (иҷрои кор)-ро барои ҳаёт ва саломатии истеъмолкунанда ва ҳамчунин барои

муҳити зист кафолат медиҳад;

– *мӯҳлати нигоҳдорӣ* – даврае, ки дар рафти он мол (натичаи кор, ё хизматрасонӣ), дар сурати риоя шудани шартҳои муқарраргардидаи нигоҳдорӣ, хусусиятҳои дар ҳуҷҷати меъёри ва ё дар шартнома зикршуда, ки талаботро нисбати мол (кор, хизматрасонӣ) муқаррар кардааст, нигоҳ медорад;

– *нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) ё худ моли дорои сифати номатлуб* – номувофиқатии мол (кор, хизматрасонӣ) ба стандарт, ба шартҳои шартнома ё худ ба талаботи оддии сифати мол (кор, хизматрасонӣ);

– *нуқсони ҷиддии мол (кор, хизматрасонӣ)* – нуқсоне, ки истифодаи мол (кор, хизматрасонӣ) – ро мутобиқи таъиноташ номумкин ё нораво мегардонад ё онро бартараф кардан мумкин нест ва ё баъди рафъаш боз зоҳир мешавад, ки барои бартараф кардани он маблағи калон лозим аст ё худ бар асари он истеъмолкунанда ба андозаи зиёдтар аз баҳрае маҳрум_мешавад, ки ҳангоми имзои шартнома ба он умед баста буд;

– *бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ)* – бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) барои ҳаёт, саломатӣ, амволи истеъмолкунанда ва муҳити зист ҳангоми истифода, нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии он, инчунин бехатарии чараёни иҷрои кор (хизматрасонӣ) вобастагӣ дорад.

Моддаи 2. Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аз санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад. (ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Моддаи 3. Ҳуқуқи истеъмолкунанда

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад:

- ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон;

- ба маълумот доир ба мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин доир ба истеҳсолкунандагони (иҷрокундагони, фурӯшандагони) он;

- ба дастрасӣ ба иттилоот дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон; (ҚҶТ аз 23.12.2021с., №1847)

- ба бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ);

- ба интиҳоби озоди мол (кор, хизматрасонӣ);

- ба иваз намудани моли дорои сифати номатлуб (ҚҶТ аз 29.01.2021, №1769);

- ба иваз намудан ё баргардондани моли дорои сифати номатлуб; ; (ҚҶТ аз 23.12.2021с., №1847)

- ба сифати муносиби мол (кор, хизматрасонӣ);

- ба ҷуброни пурраи зараре (зиёне), ки бинобар нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст;

- ба суд ва дигар мақомоти ваколатдори давлатӣ барои ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои худ мувоҷиҳат намояд; (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

- ба таъсис додани иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон;

- ба пешниҳод кардани таклифу дархостҳо оид ба бехтар кардани сифати мол (кор, хизматрасонӣ) ба истеҳсолкунанда (фурӯшанда).

Моддаи 4. Таъмини ҳуқуқи истеъмолкунанда ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунанда

Ҳуқуқ доштани истеъмолкунанда ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон бо роҳи ба барномаи муассисаҳои таҳсилоти умумии асосӣ, миёнаи умумӣ, ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ дохил намудани масъалаҳо оид ба асосҳои дониши истеъмолӣ (матлуботӣ) ва ҳамчунин бо роҳи ташкили системаи огоҳонии истеъмолкунанда аз ҳуқуқҳои ва амалҳои зарурии ҳимояи ин ҳуқуқҳо таъмин карда мешавад. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Дар фанҳои таълимӣ мавзӯҳои оид ба асосҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф муайян карда мешаванд. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Моддаи 5. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ба интиҳоби озоди мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда дар вақти барояш муносиб бо назардошти тартиботи кори фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ба интиҳоби озодонаи моли (кори, хизматрасонии) хушсифат ҳуқуқ дорад.

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) *ухдадор* аст ба истеъмолкунанда дар интиҳоби озодонаи мол (кор, хизматрасонӣ) ёрӣ расонад.

Ба баъзе гурӯҳҳои истеъмолкунандагон дар хизматгузории тичоратӣ, маишӣ ва дигар намудҳои хизматгузории истеъмолкунандагон бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёз ва бартарият дода мешавад.

Ба муқаррар намудани бартариятҳо, маҳдудиятҳои бевосита ё худ бавосита ҳангоми интиҳоби мол (кор, хизматрасонӣ), ғайр аз бартарие ё маҳдудиятҳои, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, роҳ дода намешавад.

Моддаи 6. Сифат ва миқдори мол (кор, хизматрасонӣ)

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) *ухдадор* аст ба истеъмолкунанда моле *диҳад* (кореро иҷро намояд, хизмате расонад), ки сифат ва миқдори он ба шартнома мувофиқ бошад. **(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)**

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартҳо оид ба сифати мол (кор, хизматрасонӣ), фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) *ухдадор* аст барои мақсадҳои, ки чунин мол (кор, хизматрасонӣ) одатан истифода мешавад, ба истеъмолкунанда мол *диҳад* (корро иҷро намояд, хизмат расонад). **(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498; аз 29.01.2021с., №1769)**

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ҳангоми бастанӣ шартнома доир ба мақсадҳои мушаххаси харидории мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) аз ҷониби истеъмолкунанда огоҳ шуда бошад, фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) *ухдадор* аст ба истеъмолкунанда молеро диҳад (кореро иҷро намояд, хизмате расонад), ки он мувофиқи ин мақсадҳо барои истифода коршоям бошад. **(ҚҶТ аз 29.01.2021с., №1769)**

Ҳангоми фурӯши мол аз рӯи намуна ва ё тавсиф фурӯшанда *ухдадор* аст ба истеъмолкунанда моли ба намуна ва ё тавсиф мувофиқро *диҳад*. **(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)**

Агар бо стандарт нисбати сифати мол (кор, хизматрасонӣ) талаботи ҳатмӣ пешбинӣ шуда бошад, фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) *ухдадор* аст ба истеъмолкунанда молеро супорад (коре, хизматеро ба ҷо оварад), ки он мувофиқи ин талабот бошад. **(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)**

Истеъмолкунанда фақат маблағи миқдори муайяни моли гирифтааш (кори, хизмати ба ҷо овардааш) - ро пардохт менамояд.

Баҳисобгирии моли (кори, хизматрасонии) ҳаққонӣ гирифтаи истеъмолкунанда (кору хизмати ҳаққонӣ барояш иҷрокарда) - ро фурӯшанда *бо воситаҳои ченаке*, ки мақомоти давлатии стандартизатсия ва метрология санҷида, тамға задаанд, таъмин менамояд. Ин асбобу анҷомҳо ва дигар асбобу анҷомҳои ҳисобгирии инфиродии миқдори моли гирифтаи истеъмолкунанда (кору хизмати расонида) моликияти фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) буда, аз тарафи онҳо хизматгузорӣ мешаванд. **(ҚҶТ аз 6.10.08с., №424)**

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ба истеъмолкунанда назар ба миқдори пешбининамудаи шартнома камтар мол супурда (кору хизматро ба ҷо оварда) бошад, пас фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) *ухдадор* аст, ба шарт, ки дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, зарари аз ин кашидаи истеъмолкунандаро пурра ҷуброн намояд.

Дар шартнома пешбинӣ намудани шартҳои, ки ҳуқуқҳои истеъмолкунандаро нисбат ба ҳуқуқҳои муқарраркардаи қонунгузорӣ маҳдуд месозанд, манъ аст.

Моддаи 7. Ҷӯдадорихои истеҳсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда) чиҳати муқаррар намудани мӯҳлатҳои хизмат, коршоямӣ ва кафолати мол (кор) **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) *ухдадор* аст мӯҳлати хизмати моли (кори) истифодааш дарозмуддат, аз ҷумла маснуоти комплекти (ҷузъу қисмҳо, агрегатҳо) – ро, ки бо мурури замон барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунанда хавфнок шуда, ба амволи ӯ ё ба муҳити зист зарар расонад

метавонад, муқаррар намояд.

Мўҳлати хизмати мол (кор) бо воҳиди вақт ва ҳамчунин бо воҳидҳои дигари ченак (километр, метр ва ғайра) вобаста ба таъинот ва хусусияти мол ҳисоб карда мешавад.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда) *ухдадор* аст ба маҳсулоти озуқа, ороишвику атриёт, доруворӣ, молҳои кимиёвӣ, рӯзгор ва ба дигар молҳои ҳаммонанд мўҳлати коршоямӣ муқаррар намояд.

Фурӯхтани мол (ичрои кор) баъди гузаштани мўҳлати муқарраршудаи коршоямиаш ва ҳамчунин моле (ичрои коре), ки бояд ба он мўҳлати хизмат ё мўҳлати коршоямӣ муқаррар карда шавад, вале муқаррар нагардидааст, манъ аст.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ўҳдадор мебошад, ки дар давраи мўҳлати кафолатии муайянишуда ё мўҳлати кафолатии иловагии муқаррарнамудааш талаботи истеъмолкунандаро тибқи Қонуни мазкур қонеъ гардонад. (ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Моддаи 8. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ба бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳангоми риояи шартҳои муқарраршуда истифодабарӣ, нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии мол (кор, хизматрасонӣ), ки барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунанда, муҳити зист бехатар бошад, инчунин ба амволи ӯ зиён нарасонад, ҳуқуқ дорад.

Талаботе, ки бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) – ро барои ҳаёту саломатии истеъмолкунанда, муҳити зист таъмин месозад, инчунин расидани зарарро ба амволи истеъмолкунанда пешгириӣ менамояд, ҳатмӣ буда, тибқи қонун муқаррар карда мешавад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо воситаҳои ахбори умум дар бораи моле (коре, хизматрасоние), ки барои ҳаёт, саломатӣ, амвол ва муҳити зист хавфу хатар дорад, аз ҳисоби фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) иттилоот дошта бошад.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда) *ухдадор* аст дар давоми мўҳлати муқаррарнамудаи кафолат ё мўҳлати коршоямӣ мол (кор) бехатарии мол (кор) - ро таъмин намояд.

Зараре, ки дар натиҷаи таъмин накардани бехатарии мол (кор) ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи истеъмолкунанда расонида шудааст, бояд мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда шавад.

Агар барои бехатарии истифодаи мол (кор, хизматрасонӣ) нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии он риояи қоидаҳои махсус (минбаъд – қоидаҳо) зарур бошад, истеҳсолкунанда (ичрокунанда) *ухдадор* аст ин қоидаҳоро дар ҳуҷжатҳои ҳамроҳикунандаи мол (кор, хизматрасонӣ) дар тамғакоғаз, зикр намояд, нишонагузориӣ кунад ё ба дигар тарз зикр намояд ва фурӯшанда (ичрокунанда) *ухдадор* аст, ки ин қоидаҳоро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад.

Агар ба мол (кор, хизматрасонӣ) тибқи қонунҳо ё бо стандартҳо талаботи ҳатмӣ муқаррар шуда бошад, ки бехатарии онро барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунандагон, муҳити зист ва пешгириии зарарро ба амволи истеъмолкунанда таъмин мекунад ва ҳамчунин воситаҳои, ки бехатарии ҳаёт ва саломатии истеъмолкунандаро таъмин менамоянд, бояд бо тартиби пешбининамудаи қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳатман сертификатсия карда шавад. Номгуӣ мол (кор, хизматрасонӣ), ки бояд ҳатман сертификатсия карда шаванд, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Фурӯши мол (ичрои кор, хизматрасонӣ), аз ҷумла моли (кори, хизматрасонии) воридотӣ, бидуни маълумоти сертификати ҳатмӣ *бо забонҳои давлатӣ ва русӣ* ва дар мавриди зарурат бо хулосаҳои санитарияу эпидемиологӣ ва мутобиқати он ба талаботи зикргардидаи қисми шашуми ҳамин модда, инчунин бидуни маълумоти алифбои рақамӣ ва хатҳои рамзӣ манъ мебошад. **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Агар муқаррар карда шавад, ки ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда риояи гардидаи қоидаҳои муқаррарнамудаи истифода, нигоҳдорӣ ё интиқоли мол (кор) он ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда, муҳити зист зарар мерасонад ё расонда метавонад, истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) *ухдадор* аст, истеҳсоли (фурӯши) онро то бартараф намудани сабабҳои зарар фавран ва дар ҳолатҳои зарурӣ барои аз муомилот ва аз истеъмолкунанда (истеъмолкунандагон) бозпас гирифтани он тадбирҳо андешад.

Агар бартараф кардани сабабҳои зарар ғайриимкон бошад, истеҳсолкунанда (ичрокунанда) *ухдадор* аст, истеҳсоли ҷунин мол (кор, хизматрасонӣ)-ро қатъ намояд. Ҳангоми аз ҷониби истеҳсолкунанда (ичрокунанда) иҷро нашудани ин ўҳдадориҳо бо супориши мақомоти босалоҳияти идоракунии давлатӣ, ки сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро назорат мекунад, истеҳсоли ин мол (кор, хизматрасонӣ) қатъ гардида, аз истеҳсолот, муомилот ва аз

истеъмолкунандагон бозпас гирифта мешавад.

Зараре, ки ба истеъмолкунанда дар натиҷаи бозпас гирифтани мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст, бояд аз тарафи истехсолкунанда (ичрокунанда) пурра ҷуброн карда шавад.

Агар муқаррар карда шавад, ки фурӯшанда (ичрокунанда) молеро мефурӯшад (кореро иҷро менамояд), ки барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зараровар мебошад, ҷунин мол (кор) бо тартиби муқаррарнамудаи қонун аз фурӯшанда (ичрокунанда) бозпас гирифта мешавад.

Тартиби аз муомилот гирифтани молҳои ғайрихӯрокворие, ки барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зараровар мебошанд ва муҳлати коршоямиашон гузаштааст ё бе маълумот барои истеъмолкунандагон ба муомилот бароварда мешаванд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи баменҷардорории техникӣ муқаррар карда мешавад. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Моддаи 8¹. Ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба гирифтани чеки мол, чеки хазинадорӣ ва ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи пардохти мол

Истеъмолкунанда ҳангоми хариди мол ва иҷрои кор ҳуқуқ дорад, ки чеки хазинадорӣ, чеки мол ва ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи пардохти молро аз истехсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда), ба истиснои соҳибқорони инфиродие, ки бо патент фаъолият мекунанд, талаб намуда гирад.

Ҳангоми фурӯши мол, иҷрои кор ва хизматрасонӣ истехсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) уҳдадор аст, ки ба истеъмолкунанда чеки мол ва чеки хазинадориро диҳад. Дар сурати пешниҳод накардани чеки мол ва чеки хазинадорӣ, истехсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешавад.

(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Моддаи 9. Маълумот дар бораи мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаб намояд ва истехсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) уҳдадор аст сари вақт ба истеъмолкунанда дар бораи мол (кор, хизматрасонӣ) маълумоти зарурӣ ва боэътимод пешниҳод намояд, ки имконияти интихоби дурусти онро таъмин созад. Номгӯи намудҳои алоҳидаи мол (кор, хизматрасонӣ) ва тарзи расонидани маълумот ба истеъмолкунанда аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Маълумоти дар қисми якуми ҳамин модда зикршуда рӯшану возеҳ ва фаҳмо ба маълумоти истеъмолкунандагон ҳангоми бастанӣ шартномаҳои хариду фурӯш ва **шартномаҳои** иҷрои кор (хизматрасонӣ) бо тарзҳои маъмули баъзе соҳаҳои хизматрасонӣ ба истеъмолкунандагон ба забонҳои давлатӣ ва русӣ расонида мешавад. **(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)**

Маълумот оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) ба таври ҳатмӣ бояд ҳолатҳои зеринро дар бар гирад:

- зикри стандартҳои, ки мол (кор, хизматрасонӣ), нишони мол ё нишони хизмати ба қайд гирифташуда (патент кардашуда) бояд ба талаботи ҳатмии ин стандартҳо мувофиқат намояд;

- маълумот оид ба хусусиятҳои асосии истеъмоли мол (кор, хизматрасонӣ), нисбати озӯқа – маълумот оид ба таркиб (аз ҷумла номгӯи дигар маводи хӯрок ва иловаи хӯрок, ки дар ҷараёни тайёр кардани онҳо истифода шудаанд), вазн ва ҳаҷми мавод, калорияи (қувваи) озӯқа, таркиби моддаҳои барои саломатӣ зарарнок дар муқоиса бо талаботи стандартҳо, инчунин қобили истеъмол набудани истеъмоли он дар мавриди баъзе бемориҳо. Номгӯи моле (коре, хизматрасоние), ки маълумот дар хусуси он дар мавриди баъзе бемориҳо бояд дорои нишондоди ғайри қобили истифода бошад, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад;

- нарх ва шартҳои ба даст овардани мол (кор, хизматрасонӣ);

- муҳлати кафолат, агар он муқаррар шуда бошад;

- қоида ва шартҳои истифодаи самаранок ва бехатари мол (кор, хизматрасонӣ);

- муҳлати хизмат ва муҳлати коршоямии мол (кор, хизматрасонӣ), ки мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шудааст ва ҳамчунин маълумот дар бораи амали зарурии истеъмолкунанда баъди гузаштани муҳлати мазкур ва оқибати имконпазир дар сурати иҷро накардани ҷунин амал, ба шарте, ки мол (кор, хизматрасонӣ) баъди гузаштани муҳлати зикршуда барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда хавфу хатар пеш оварад ё худ барои истифода аз рӯи таъинот корношоям шавад;

- ишораи тарзи тайёр кардани маводи хӯроквории зудтайёршаванда (нимтайёр) дар борҷомаи онҳо;

- маҳалли ҷойгиршавӣ (сурӯғи ҳуқуқӣ), *рақами телефон* номи фирмавии (номи) истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) ва маҳалли ҷойгиршавии ташкилот (ташкilotҳ), ки барои қабули шикоятҳои истеҳсолкунандагон, таъмиркунандагон ва хизматрасонии техникаи мол (кор) аз ҷониби истеҳсолкунанда (фурӯшанда) ваколатдор карда шудаанд; (ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

- маълумот оид ба сертификати ҳатмии мувофиқати мол (ичрои кор, хизматрасонӣ), инчунин дар мавриди зарурат маълумот оид ба хулосаҳои санитарии эпидемиологӣ;

- маълумот дар бораи қоидаҳои фурӯши мол (кор, хизматрасонӣ);

- зикри шахси мушаххасе, ки кор (хизматрасонӣ) - ро иҷро мекунад ва агар ин аҳамият дошта бошад, маълумот дар хусуси ӯ бо назардошти хусусияти кор (хизматрасонӣ);

- зикри истифодаи фонограммаҳо ҳангоми хизматрасонии фароғатӣ аз ҷониби иҷроқунандагони асарҳои мусиқӣ.

Маълумоти тамғии маҳсулоти хӯроквории дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бастабандишуда, инчунин маҳсулоти хӯроквории воридотӣ бояд ба талаботи регламенти техникаи Ҷумҳурии Тоҷикистон - «Тамғагузори маҳсулоти хӯрокворӣ» мутобиқ бошад. (ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Истеҳсолкунанда аз маълумоти пешбиниамудаи моддаи мазкур дар ҳуҷҷатҳои замимашавадаи техникаи мол (кор, хизматрасонӣ) дар тамғакоғазҳо, нишонагузорӣ ё ба тарзи дигари барои намудҳои алоҳидаи мол (кор, хизматрасонӣ) қабулгардида огоҳонида мешавад.

Маълумот дар бораи сертификати мувофиқати мол (кор, хизматрасонӣ) дар шакли нишонагузори мол (кор, хизматрасонӣ) бо тартиби муқаррарнамудаи аломатҳои мувофиқат ба қайди маълумот дар ҳуҷҷати техникӣ оид ба гузаштани сертификат, рақами сертификат, мӯҳлати амали он ва доир ба ташкилоте, ки онро додааст, иборат мебошад.

Агар ҳуҷҷатҳои техникаи мол (шиносномаи техникӣ, дастурамали истифода ва ғайра) ба забони хориҷӣ тартиб дода шуда бошанд, тарҷумаи онҳо ба забони давлатӣ ё ба забони русӣ ҳатмист.

Маводи хӯроквории дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бастабандӣ ё дар қуттиҳо ҷойгир кардашуда бояд дорои маълумоти маҳалли истеҳсоли он бошад.

Моддаи 10. Маълумот дар бораи истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда)

Истеҳсолкунанда ҳуқуқ дорад доир ба истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) маълумоти зарурӣ ва боэътимод талаб намояд.

Ҳангоми бастанӣ шартномаҳои хариду фурӯш ва шартномаҳои иҷрои кор (хизматрасонӣ) бо тарзҳои қабулнамудаи соҳаҳои алоҳидаи хизматрасонии истеҳсолкунандагон, маълумоти мазкур дар шакли аёнӣ ва дастрас бо забони давлатӣ ва бо хоҳиши истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) ба таври илова бо забони русӣ ва дигар забонҳо ба маълумоти истеҳсолкунандагон расонида мешавад.

Истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) ҳамчунин *уҳдадор* аст, ки номи фирмавии (номи) ташкилоти худ, маҳалли ҷойгиршавӣ (*сурӯғи ҳуқуқӣ*), *рақами телефон* ва низомии кори онро ба маълумоти истеҳсолкунанда расонад. (ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Агар намуди (намудҳои) фаъолият, ки истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) анҷом медиҳад литсензия карда шавад, бояд ба истеҳсолкунанда оид ба рақами литсензия, мӯҳлати амали он, инчунин доир ба мақоме, ки ин литсензияро додааст, маълумот пешниҳод намояд.

Маълумоти пешбиниамудаи қисмҳои сеюм ва чоруми моддаи мазкур аз тарафи истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) ҳангоми савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ дар биноҳои муваққатӣ, ярмаркаҳо, дӯконҳо, инчунин хизматрасониҳои, ки берун аз маҳалли доимии мавҷудияти истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) анҷом дода мешаванд, бояд ба маълумоти истеҳсолкунанда расонида шаванд. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Моддаи 11. Тартиби кори фурӯшанда (ичроқунанда)

Тартиби кори ташкилотҳои давлатии савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ бо қарори мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ муқаррар карда мешавад. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Тартиби кори ташкилотҳое, ки дар соҳаҳои савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ фаъолият мекунад ва дар қисми якуми моддаи мазкур зикр нагардидаанд, инчунин соҳибкорони инфиродӣ аз ҷониби онҳо дар мувофиқа бо мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти

давлатӣ муайян карда мешавад. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Тартиби кори фурӯшанда (ичрокунанда) ба маълумоти истеъмолкунанда расонида мешавад ва бояд ба тартиби муқарраршуда мувофиқат кунад.

Барои вайрон кардани тартиби кори корхонаи давлатии савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ шахсони мансабдор ва соҳибкорони инфиродӣ мувофиқи муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгар мебошанд. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Моддаи 12. Масъулияти истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) барои маълумоти нодуруст доир ба мол (кор, хизматрасонӣ) ва оид ба истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда)

Агар ҳангоми бастанӣ шартнома ба истеъмолкунанда оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) имконияти фавран ба даст овардани маълумот муҳаё карда нашуда бошад, вай ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда (ичрокунанда) товони зарареро талаб намояд, ки дар натиҷаи саркашии беасос аз бастанӣ шартнома расидааст ва агар шартнома баста шуда бошад, онро дар мӯҳлати муносиб бекор кунад ва баргардонидани маблағи барои мол (кор, хизматрасонӣ) пардохташуда ва ҷуброни дигар зарархоро талаб намояд.

Ҳангоми бекор кардани шартнома истеъмолкунанда *ухдадор* аст мол (натиҷаи кор, хизматрасонӣ) - ро, агар аз рӯи хусусияташ он имконпазир бошад, ба фурӯшанда (ичрокунанда) баргардонад.

Фурӯшандае (ичрокунандае), ки оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) ба харидор маълумоти пурра ва боэътимод пешниҳод накардааст, мутобиқи Қонуни мазкур ва қонунгузории амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ), ки баъди ба истеъмолкунанда фурӯштани он ба сабаби дар дасти вай мавҷуд набудани ҷунин маълумот пайдо гардидааст, ҷавобгар мебошад.

Бо сабаби пешниҳод накардани маълумоти пурра ва боэътимод оид ба мол (кор, хизматрасонӣ), ки дар натиҷаи он ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зарар расидааст, вай ҳуқуқ дорад ҷуброни ҷунин зарари пешбиниамудаи Қонуни мазкурро, аз ҷумла ҷуброни пурраи зарарҳои ба иншоотҳои табиӣ расидаро, ки моликияти (дар ихтиёри) истеъмолкунанда мебошанд, талаб намояд.

Моддаи 13. Масъулияти фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) барои вайрон кардани ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) барои риоя накардани ҳуқуқи истеъмолкунанда тибқи Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъриӣ ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ё шартнома ҷавобгар мебошад. (ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Агар тибқи қонун тартиби дигар муқаррар нагардида бошад, зарари ба истеъмолкунанда расида дар ҳаҷми пурра, бо замми ноустуворонаи (пушаймонаи) муқаррарнамудаи қонун ё шартнома ҷуброн карда мешавад.

Пардохти ноустуворона (пушаймона) ва ҷуброни зарар фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда)-ро дар асл аз иҷрои ўхдадориҳои дар назди истеъмолкунанда доштааш озод намекунад.

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) исбот намояд, ки ўхдадориҳои бинобар қувваи рафънопазир иҷро накардааст ё номатлуб иҷро кардааст ва дар ин бобат ў гуноҳе надорад, аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

Талаботи истеъмолкунанда оид ба пардохти ноустуворонаи (пушаймонаи) пешбиниамудаи қонун ё шартнома аз ҷониби фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ихтиёрӣ қонеъ гардонидани мешавад.

Дар сурати аз ҷониби суд қонеъ гардонидани талаботи тибқи қонун муқарраршудаи истеъмолкунандагон, суд ҳуқуқ дорад аз фурӯшандае (истеҳсолкунандае, иҷрокунандае), ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро поймол кардааст, барои риоя накардани тартиби ихтиёран қонеъ гардонидани талаботи истеъмолкунанда дар хусуси рӯенидани ҷарима ба андозаи арзиши даъво қарор барорад.

Моддаи 14. Ҷавобгариӣ амволӣ барои зараре, ки дар натиҷаи нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст

Зарари ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи истеъмолкунанда расонидашуда дар натиҷаи нуқсони сохт, истеҳсолӣ, дастурӣ ва дигари мол (қор, хизматрасонӣ) пурра ҷуброн карда мешавад.

Ҳар як ҷабрдида, сарфи назар аз он ки бо фурӯшанда (ичрокунанда) муносибатҳои шартномавӣ дошта буд ё не, барои талаб кардани ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи нуқсони мол (қор, хизматрасонӣ) расонида шудааст, ҳуқуқ дорад.

Агар зарар дар мӯҳлати муқарраршудаи хизмат ё коршоямии мол (қор, хизматрасонӣ) ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда расида бошад, он ҷуброн карда мешавад.

Агар мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мол (қор) аз ҷониби истеҳсолкунанда (ичрокунанда) бояд мӯҳлати хизмат ё мӯҳлати коршоямӣ муқаррар карда мешуду вале он муқаррар карда нашуда бошад, ё худ истеъмолкунандае, ки мол ба ӯ фурӯхта (қораш ба ҷо оварда) шудааст, аз иҷрои амалҳои зарурии баъди гузаштани мӯҳлати хизмат ё мӯҳлати коршоямӣ ва аз оқибати эҳтимолии иҷро накардани ин амалҳо огоҳонида нашуда бошад, товони зиён, қатъи назар аз вақту соати расиданаш, бояд пардохта шавад.

Агар мутобиқи ҳамин Қонун истеҳсолкунанда (ичрокунанда) ба мол (қор) мӯҳлати хизмат муқаррар накарда бошад, дар сурати зарар дидан он бояд дар давоми даҳ соли ба истеъмолкунанда супурдани он ва агар рӯзи супурдани мол (қор) - ро муқаррар кардан ғайриимкон бошад, аз рӯзи тайёр намудани мол (анҷоми иҷрои қор) бояд ҷуброн карда шавад.

Зарари бинобар нуқсони мол расида аз ҷониби фурӯшандаи мол ҷуброн карда мешавад.

Зарари дар натиҷаи нуқсони қор ё хизматрасонӣ расидаро иҷрокунанда ҷуброн менамояд.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда) барои зараре, ки дар натиҷаи истифодаи маводу таҷҳизот, асбобҳо ва дигар воситаҳои зарурии истеҳсоли мол (иҷрои қор, хизматрасонӣ) ба ҳаёт, саломатӣ, муҳити зист ё амволи истеъмолкунанда расидааст, сарфи назар аз он ки дараҷаи дониши илмию техникаш барои ошкор намудани хусусиятҳои хоси онҳо имконият меод ё не, ба ҷавобгарӣ кашида мешавад.

Агар истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) исбот намояд, ки мол (қор, хизматрасонӣ) дар натиҷаи таъсири қувваи рафънопазир ва ё аз тарафи истеъмолкунанда бинобар вайрон кардани қоидаҳои истифодабарӣ, нигоҳдорӣ ё интиқоли он зарар дидааст, ӯ аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

Моддаи 15. Ҷуброни зарари маънавӣ

Зарари маънавие, ки истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) дар натиҷаи риоя накардани ҳуқуқҳои бо қонунгузорӣ пешбиниамудаи истеъмолкунанда ба ӯ расидааст, аз ҷониби гунаҳкор ҷуброн карда мешавад.

Зарари маънавӣ сарфи назар аз пардохти товони зиёни амволӣ ҷуброн карда мешавад. Зарари маънавӣ бо пул ҷуброн карда мешавад.

Ҳаҷми ҷубронпулии зарари маънавиरो суд муайян мекунад.

Моддаи 16. Беэтибор донистани шартҳои шартномае, ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро маҳдуд месозад

Шартҳои шартномае, ки ҳуқуқи истеъмолкунандаро маҳдуд месозанд ва хилофи меъёру қоидаҳои мебошанд, ки бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон муқаррар карда шудаанд, беэтибор дониста мешаванд.

Агар дар натиҷаи иҷрои шартҳои шартнома ҳуқуқи истеъмолкунанда маҳдуд карда шавад ва ба ӯ зарар расад, истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) онро дар ҳаҷми пурра ҷуброн мекунад.

Зимни харидорӣ як мол гузоштани шартӣ ҳатман харидани моли дигар манъ аст. Зараре, ки дар натиҷаи вайрон кардани ҳуқуқи интиқоли озоди мол (қор, хизматрасонӣ) ба истеъмолкунанда мерасад, аз ҷониби фурӯшанда (ичрокунанда) дар ҳаҷми пурра ҷуброн карда мешавад.

Фурӯшанда (ичрокунанда) ҳуқуқ надорад, ки бе розигии истеъмолкунанда қору хизматрасонии иловагии музднокро иҷро намояд. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад аз пардохти ҷунин қор (хизматрасонӣ) даст кашад ва агар он пардохта шуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда (ичрокунанда) баргардонидани маблағи пардохташударо талаб намояд.

Моддаи 17. Ҳимояи судии ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Ҳуқуқҳои дар қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон пешбинигардидаи истеъмолкунандагонро суд ҳимоя мекунад.

Даъвоҳо ба суди маҳалли зисти даъвогар ё маҳалли ҷойгиршавии ҷавобгар ва ё маҳалли зарари расида пешниҳод карда мешаванд.

Мақоми давлатии зиддинҳисорӣ (сохторҳои минтақавии он), мақомоти давлатии ваколатдор (сохторҳои минтақавии онҳо), ки ба сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) назорат мекунад, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (иттифоқҳо ва ассотсиатсияҳои онҳо) доир ба даъвоҳое, ки ба манфиати истеъмолкунандагон, гурӯҳи истеъмолкунандагон, гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон пешниҳод мекунад, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон аз пардохти боҷи давлатӣ озод карда мешаванд. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

БОБИ 2.

ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН ҲАНГОМИ ФУРЎШИ МОЛ

Моддаи 18. Оқибати фурӯши моли дорои сифати номатлуб

Истеъмолкунандае, ки ба ӯ моли дорои сифати номатлуб фурӯхтаанд ва ӯро фурӯшанда пешакӣ аз он огоҳ накардааст, ҳуқуқ дорад бо хости худ талаб намояд, ки:

- он ба моли дигари ҳамин хел тамға (модел, артикул) ё ба ҳамон хел моли тамғаи (модел, артикули) дигар бо ҳисобу китоби дахлдори нархи хариди мол иваз карда шавад;

- нуқсони молро бемузд бартараф намуда ё маблағе, ки барои ислоҳи он аз ҷониби истеъмолкунанда ё шахси сеюм харч шудааст, ҷуброн карда шавад;

- шартномаи хариду фурӯш бекор карда шавад;

- нархи хариди мол мутобиқан кам карда шавад.

Ҳамзамон истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҷуброни пурраи зарари дар натиҷаи фурӯштани моли дорои сифати номатлуб ба ӯ расидаро талаб намояд.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад иваз кардани молҳои мураккаби техникӣ ва гаронбаҳоро дар сурати ошкор шудани нуқсони ҷиддӣ (ҷиддан риоя нашудани талабот нисбати сифати мол) талаб намояд. Номгуи молҳои мураккаби техниро Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Талаботи дар қисми якуми ҳамин модда зикргардидаро истеъмолкунанда ба фурӯшанда ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшандаро дар асоси шартномаи хариду фурӯш иҷро мекунад, пешниҳод менамояд.

Дар сурати ошкор шудани нуқсони мол, ки хусусияти он имкон намедихад ин нуқсон бартараф карда шавад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо хости худ ҷунин молро ба моли дигари сифатнок иваз намояд ё қимати фурӯши онро мутаносибан паст намояд, шартномаро бекор кунад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад моли дорои сифати номатлубро ба **фурӯшанда (истеҳсолкунанда)** баргардонад ва маблағи барои он пардохташударо талаб намояд. Ҳангоми ба истеъмолкунанда баргардонидани пули мол фурӯшанда (**истеҳсолкунанда**) ҳуқуқ надорад аз ӯ маблағеро, ки арзиши мол дар натиҷаи пурра ё қисман истифода кардан ба ин андоза паст шудааст, хуснаш коҳидааст ё худ бинобар ҳолатҳои дигари ба ин монанддошта гирад (ҚҶТ аз 02.01.18с., №1498) (ҚҶТ аз 23.12.2021с., №1847)

Ҳуҷҷати тасдиқкунандаи харидорӣ молро надоштани истеъмолкунанда барои қонун нагардонидани талаботи ӯ асос шуда наметавонад.

Барои тасдиқи харидорӣ мол шаҳодат, нишонаҳои унсурҳои маводи борпечонӣ (зарф), ки аз ҳамин фурӯшанда харида шудани молро тасдиқ менамоянд ва ҳамҷунин ҳуҷҷатҳо ва дигар воситаҳои исботкунандае ки аз ҳамин фурӯшанда харидорӣ шудани молро нишон медиҳанд, истифода шуда метавонанд.

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро ба ҷо меоварад, дар асоси шартномаи байни худ *ухдадоранд* моли дорои сифати номатлубро аз истеъмолкунанда қабул карда гирад ва дар мавриди зарурӣ сифати молро бисанҷад.

Дар сурати сар задани баҳс доир ба ошкор гардидани нуқсони мол фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда)-ро иҷро менамояд, дар асоси шартномаи байни худ *ухдадоранд* молро аз ҳисоби худ экспертиза кунад. Истеъмолкунанда бояд аз ҷой ва рӯзу соати гузаронидани экспертизаи мол хатгӣ огоҳонида шавад. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад дар санҷиши (экспертизаи) сифати мол шахсан ё намояндааш иштирок намояд.

Истеъмолкунанда ҳақ дорад доир ба ҳулосаи чунин экспертиза бо эътироз ба суд мурочиат намояд.

Харочоти экспертизаро фурӯшанда (истеҳсолкунанда) медиҳад. Агар дар натиҷаи экспертиза муқаррар гардад, ки мол баъди харидани истеъмолкунанда бинобар риоя накардани қоидаҳои истифода, нигоҳдорӣ ё интиқол нуқсондор шудааст, харочоти гузаронидани экспертиза ва ҳамчунин харочоти ба сабаби гузаронидани он интиқол додани молро ба фурӯшанда (истеҳсолкунанда) бояд истеъмолкунанда ҷуброн намояд.

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ва ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда)-ро ба ҷо меоварад, дар асоси шартномаи байни худ барои нуқсони моле, ки барояш мӯҳлати кафолат муқаррар нашудааст, ба шарте, ки истеъмолкунанда исбот намояд, ки мол то замони ба истеъмолкунанда супурда шуданаш ва ё худ ба сабабҳои то ин лаҳза нуқсондор шудааст, ҷавобгар мебошад.

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда)-ро иҷро мекунад, исбот карда натавонад, ки моли дорои мӯҳлати кафолат баъди фурӯхтан ба истеъмолкунанда бо сабаби қоидаҳои истифодабарӣ, нигоҳдорӣ ё интиқоли онро риоя накардани истеъмолкунанда ва бинобар, амалҳои шахси сеюм ва ё қувваи рафънопазир нуқсон пайдо кардааст, ҷавобгар мебошад.

Дар ҳолати аз ду сол камтар будани мӯҳлати кафолати дар шартнома пешбинигардида ва нуқсони молро баъди гузаштани мӯҳлати кафолат ошкор кардани истеъмолкунанда, ба шарте, ки нуқсони мол дар давоми ду соли ба истеъмолкунанда супурда шуданаш ошкор шуда бошад ва харидор исбот кунад, ки нуқсони мол пеш аз супурдани он ба истеъмолкунанда ва ё бо сабабҳои то ин лаҳза ошкор гардидааст, фурӯшанда ҷавобгар мебошад.

Моли калонҳаҷм ва моли вазнаш зиёда аз панҷ килограмм барои таъмир, паст кардани нарх, иваз намудан ва баргардонидан ба истеъмолкунанда бо қувва ва аз ҳисоби фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) -ро иҷро мекунад, интиқол дода мешавад. Агар ин вазифа иҷро нагардад, инчунин ҳангоми набудани фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) -ро иҷро мекунад, ҳуди истеҳсолкунанда метавонад молро ба маҳалли истеъмолкунанда расонад ва аз он ҷо баргардонад. Ҳамзамон фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) -ро иҷро мекунад *ухдадоранд* харочоти истеъмолкунандаро, барои интиқол ва баргардонидани моли мазкур ҷуброн намоянд.

Моддаи 19. Мӯҳлати пешниҳоди талаботи истеъмолкунандагон нисбати нуқсони мол

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад нисбати нуқсони мол талаботи пешбининамудаи моддаи 18 Қонуни мазкурро, ба шарте, ки он дар давоми мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямии мол, ки истеҳсолкунанда муайян кардааст, ошкор гардида бошад, ба фурӯшанда ё истеҳсолкунанда пешниҳод намояд.

Нисбати моле, ки мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямиаш муқаррар нагардидааст ва агар нуқсони мол дар мӯҳлати мувофиқ, вале дар давоми ду соли фурӯхта шуданаш ошкор гардида бошад ва агар Қонун ё шартнома мӯҳлати дарозеро пешбинӣ накарда бошанд, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи мазкурро пешниҳод кунад.

Агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, мӯҳлати кафолати мол аз рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхта шуданаш ҳисоб карда мешавад. Агар рӯзи фурӯхтани молро муайян кардан ғайриимкон бошад, он аз рӯзи истеҳсоли мол ҳисоб карда мешавад.

Барои моли мавсимӣ (пойафзол, либос ва ғайра) ин мӯҳлатро аз лаҳзаи фаро расидани мавсими дахлдор, ки мӯҳлати фарорасӣ бо назардошти шароити иқлимии маҳалли будубоши истеъмолкунанда муайян мегардад, ҳисоб мекунам.

Ҳангоми фурӯхтани мол аз рӯи намуна, ба воситаи почта, инчунин дар ҳолатҳое, ки рӯзи бастанани шартномаи хариду фурӯш ва рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхтани мол мувофиқ наояд, он аз рӯзи ба дасти истеъмолкунанда расидани мол ҳисоб карда мешавад. Агар истеъмолкунанда ҳангоми ҳолати вобаста ба фурӯшанда аз имконияти истифодаи мол маҳрум бошад, (чунончӣ, агар молро насб, пайваст ё васл кардан лозим бошад), мӯҳлати кафолат аз рӯзи чунин ҳолатҳоро баргараф намудани фурӯшанда шурӯъ мегардад. Агар рӯзи расонидан, насб, пайваст, васл кардани мол ва баргараф сохтани ҳолатҳои ба фурӯшанда вобастаро, ки дар асари онҳо истеъмолкунанда наметавонад молро тибқи таъинот истифода намояд, муайян кардан ғайриимкон бошад, ин мӯҳлатҳо

аз рӯзи бастани шартномаи хариду фурӯш ҳисоб карда мешавад. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад доир ба ҳулосаи чунин экспертиза бо эътироз ба суд муроҷиат намояд (**ҚҶТ аз 18.03.2015 № 1193**) (**ҚҶТ аз 23.12.2021с., №1847**)

Ба маснуоти комплекти ва қисмҳои таркибии мол низ мӯҳлати кафолат муқаррар карда мешавад. Ба маснуоти иловагӣ ва қисмҳои таркибӣ мӯҳлати кафолат аз рӯи тартиби мӯҳлати кафолати барои моли асосӣ муқарраргардида ҳисоб карда мешавад.

Мӯҳлати кафолат ба маснуоти комплекти ва қисмҳои таркибии мол, агар дар шартнома тартиби дигар муқаррар нагардида бошад, баробари мӯҳлати кафолати маснуоти асосӣ ҳисоб карда мешавад.

Агар дар шартнома барои маснуоти комплекти ё қисми таркибии мол нисбат ба мӯҳлати кафолати маснуоти асосӣ мӯҳлати кӯтоҳтари кафолат муқаррар шуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҳангоми дар давоми мӯҳлати кафолати маснуоти асосӣ ошкор гардидани нуқсони маснуоти комплекти ё қисми таркибии мол талабот пешниҳод намояд, ба шарт, ки дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Агар барои маснуоти комплекти нисбат ба мӯҳлати кафолати моли асосӣ мӯҳлати дарозтар муқаррар гардида бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад нисбати нуқсони мол, ба шарт, ки нуқсони маснуоти комплекти дар давоми мӯҳлати кафолати ин маҳсулот ошкор шуда бошад, сарфи назар аз гузаштани мӯҳлати кафолати моли асосӣ, талабот пешниҳод намояд.

Дар ҳолатҳое, ки тибқи шартномаи пешбинигардида мӯҳлати кафолат на камтар аз ду солро ташкил диҳад ва нуқсони мол бо гузаштани мӯҳлати кафолат, вале дар давоми ду сол аз ҷониби истеъмолкунанда ошкор гардида бошад, истеъмолкунанда, агар исбот намояд, ки мол пеш аз фурӯхта шуданаш ба истеъмолкунанда ё бо сабабҳои то ин лаҳза фарорасида нуқсондор шудааст, ҳуқуқ дорад ба фурӯшанда (истеҳсолкунанда) талаботи дар моддаи 18 Қонуни мазкур пешбинигардидаро пешниҳод намояд.

Дар сурати ошкор шудани нуқсони ҷиддии мол, аз ҷумла нуқсонҳои истеҳсоли, сохтӣ, дастурӣ ва нуқсонҳои дигаре, ки бо фарсуда, кӯҳна шудани мол ва дигар раванҷҳои физикии он алоқаманд нестанд, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба истеҳсолкунанда талаботи пешбининамудаи моддаи 18 ҳамин Қонунро пешниҳод кунад, ба шарт, ки исбот намояд, ки он мол то рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхта шуданаш ва ё ба сабабҳои то ин лаҳза нуқсондор шуда бошад. Агар нуқсони мол баъди ба истеъмолкунанда фурӯхта шудан дар давоми мӯҳлати хизмати дар мол муқарраргардида ва ё дар давоми даҳ соли фурӯхта шуданаш ошкор гардида бошад мӯҳлати хизматаш муқаррар карда нашуда бошад, ин талаботро пешниҳод кардан мумкин аст.

Моддаи 20. Аз ҷониби истеҳсолкунанда (фурӯшанда) бартараф намудани нуқсони мол

Нуқсони ошкоргардидаи молро истеҳсолкунанда (фурӯшанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи истеҳсолкунанда (фурӯшанда) - ро иҷро мекунад, агар тибқи созишномаи тарафҳо мӯҳлати дигари бартараф сохтани нуқсони мол муайян нашуда бошад, бояд фавран бартараф созад. Мӯҳлати ниҳии бартараф намудани нуқсони мол аз рӯзи бартараф намудани онро талаб кардани истеъмолкунанда аз ҷаҳордаҳ рӯз дарозтар буда наметавонад.

Нисбати моли истифодааш дарозмуддатро истеҳсолкунанда (фурӯшанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи истеҳсолкунанда (фурӯшанда) - ро иҷро мекунад, *ухдадор* аст ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод гардидани талабот дар давраи таъмир моли ҳаммонандро ба истеъмолкунанда бемузд пешниҳод намуда, дар муддати се рӯз аз ҳисоби худ ба ӯ расонад Номгуи молҳои истифодашон дарозмуддатро, ки талаботи мазкур ба онҳо дахл надоранд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Дар ҳолати бартараф намудани нуқсони мол мӯҳлати кафолати он ба андозаи давраи истифода нагардиданаш дароз карда мешавад. Ин давра аз рӯзе, ки истеъмолкунанда барои бартараф намудани нуқсони мол муроҷиат намудааст, то рӯзи додани он пас аз анҷоми таъмир ҳисоб карда мешавад.

Ҳангоми бартараф намудани нуқсони мол бо роҳи иваз намудани маснуоти комплекти ё қисми таркибии моли асосие, ки ба он мӯҳлати кафолат муқаррар карда шудааст, барои маснуоти комплектии нав ё қисми таркибии маснуоти асосӣ мӯҳлати кафолат ба ҳадди маснуоти комплектии ивазшуда ё қисми таркибии моли асосӣ муқаррар карда мешавад, агар мутобиқи шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад ва мӯҳлати кафолат аз рӯзи ба истеъмолкунанда баъди таъмир додани ин мол ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 21. Иваз намудани моли дорои сифати номатлуб

Дар ҳолати нуқсони молро ошкор кардани истеъмолкунанда ва пешниҳод намудани талабот оид ба ивази чунин мол, фурӯшанда (истеҳсолкунанда) *ухдадор* аст ин молро фавран ва дар сурати зарурати тафтиши иловагии сифати чунин мол аз тарафи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) дар давоми 14 рӯзи тақвимӣ пешниҳод кардани талаботи зикргардида иваз намояд.

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда) дар рӯзи пешниҳод намудани талаботи мазкур моли ивазшаванда надошта бошад, чунин молро бояд дар давоми як моҳи пешниҳод намудани талаботи мазкур иваз намояд.

Дар сурати моли чунин намуна (тамға, хел, артикул) – ро надоштани фурӯшанда (истеҳсолкунанда), ки ин ба ӯ вобаста нест, ӯ *ухдадор* аст дар давоми як моҳи аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод шудани талабот ба вай ин гуна моли намунаи (тамғаи, хели, артикули) дигарро бо розигии истеъмолкунанда пешкаш намояд.

Моли дорои сифати номатлуб бояд ба моли нав, яъне ба моли истифоданагардида иваз карда шавад.

Ҳангоми иваз намудани мол мӯҳлати кафолат аз нав, аз рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхтани мол ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 22. Мӯҳлати қонеъ гардонидани талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда

Талаботи истеъмолкунанда оид ба мутаносибан кам кардани нархи хариди моли дорои сифати номатлуб, ҷуброни хароҷот аз тарафи истеъмолкунанда ё шахси сеюм барои рафъи нуқсони мол, инчунин ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи бекор кардани шартномаи хариду фурӯш (ба истеҳсолкунанда **ва ё фурӯшанда** баргардонидани моли дорои сифати номатлуб) ба истеъмолкунанда расидааст, аз ҷониби фурӯшанда (истеҳсолкунанда) бояд фавран қонеъ гардонидани талаботи дахлдор аз рӯзи пешниҳод намудани талаботи дахлдор аз ҳафт рӯз ва ҳангоми зарурати гузаронидани экспертиза аз чаҳордаҳ рӯзи тақвимӣ зиёд буда наметавонад (**ҚҶТ аз 29.01.2021с.,№1769**).

Моддаи 23. Масъулияти фурӯшанда (истеҳсолкунанда) барои таъхири иҷрои талаботи истеъмолкунанда

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, барои риоя накардани мӯҳлати пешбиниамудаи моддаҳои 20, 21 ва 22 Қонуни мазкур, инчунин барои иҷро накардани (боздоштани иҷрои) талаботи истеъмолкунанда, ки бояд моли ҳаммонандро дар давраи таъмир (иваз) кардан ба ӯ пешниҳод намоянд, барои ҳар рӯзи таъхир ба андозаи як фоизи нархи мол ноустуворона (пушаймона) мепардозад.

Агар талабот ихтиёран қонеъ гардонидани нашуда бошад, нархи мол бо назардошти нархи дар рӯзи ноустуворонаро пардохтани фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё худ дар рӯзи баровардани қарори суд мавҷудаи моли намуна (тамға, хел, артикул ва ғайра) муайян карда мешавад. Агар дар рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхтани мол нархаш назар ба чунин моли дар рӯзи пардохти ноустуворонаи он дар рӯзи баровардани қарори суд баландтар бошад, пас андозаи ноустуворона бо назардошти нархи рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхта шудани мол муайян карда мешавад.

Агар талаботи истеъмолкунанда дар мӯҳлатҳои пешбиниамудаи моддаҳои 20, 21 ва 22 Қонуни мазкур иҷро нагардад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо хости худ дигар талаботи муқаррарнамудаи моддаи 18 Қонуни мазкурро пешниҳод намояд.

Моддаи 24. Ҳисоббаробаркунӣ бо истеъмолкунанда ҳангоми харидани моли дорои сифати номатлуб

Ҳангоми ба моли тамғаи ҳаммонанд (модел, артикул) иваз намудани моли дорои сифати номатлуб арзиши он аз нав ҳисоб карда намешавад.

Дар мавриди ба ҳамон хел моли тамғаи дигар (модел, артикул) иваз намудани моли дорои сифати номатлуб, ба шарте, ки нархи моли ивазшаванда аз нархи моли бар ивазаш пешниҳодгардида пасттар бошад, истеъмолкунанда фарқи нархҳоро мепардозад. Агар нархи моли ивазшаванда аз

нархи моли бар ивазаш пешниҳодшаванда баландтар бошад, фарқи нархҳо ба истеъмолкунанда пардохта мешавад.

Ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод намудани талабот оид ба мутаносибан кам кардани нархи хариди мол он дар лаҳзаи пешниҳод намудани ҷунин талабот оид ба паст кардани нарх ба ҳисоб гирифта мешавад ё ин ки агар он ба таври ихтиёрӣ қонеъ нагардида бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд оид ба мутаносибан паст намудани нархи харид ба ҳисоб гирифта мешавад.

Дар сурати бекор намудани шартномаи хариду фурӯш истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад баргардонидани пули барои мол додаш ва ҳамчунин ҷуброни фарқи байни нархи моли тибқи шартнома муқарраргардида ва нархи моли дахлдорро дар лаҳзаи ба таври ихтиёрӣ қонеъ гардонидани ҷунин талабот, ё ки агар талабот ба таври ихтиёрӣ қонеъ гардонида нашуда бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд талаб намояд.

Ба истеъмолкунандагоне, ки мол ба қарз фурӯхта шудааст, дар ҳолати бекор намудани шартномаи хариду фурӯш маблағ ба андозаи қарзи дар рӯзи баргардонидани мол пардохташуда баргардонида мешавад, инчунин маблағи пешниҳоднамудаи қарз ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 25. Ҳуқуқи истеъмолкунанда барои иваз намудани моли дорои сифати матлуб

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад дар давоми чаҳордаҳ рӯзи тақвими ба ӯ супурдани моли ғайриозуқавӣ, ба шарте, ки фурӯшанда мӯҳлати аз ин дарозтарро таъкид накарда бошад, моли харидаашро дар ҷои харидааш ё худ дар ҷойҳои дигари таъкиднамудаи фурӯшанда ба ҷунин моли андоза, сохт, хурд ё калон, дӯхту шакл, ранг ва ё комплекти дигар иваз намуда, дар сурати фарқ кардани нархаш онро бо фурӯшанда аз нав ҳисобу китоб кунад.

Талаби харидор дар бобати иваз кардан ё баргардонидани мол бояд қонеъ гардонида шавад, ба шарте, ки мол мавриди истифода қарор нагирифта, хосиятҳои истеъмолиаш осеб надида, далеле дар даст бошад, ки он маҳз аз ҳамин фурӯшанда харидорӣ шудааст.

Номгуи молҳоеро, ки тибқи асосҳои зикргардидаи моддаи мазкур иваз карда намешаванд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Агар моли ҳаммонанд дар рӯзи ба фурӯшанда мурочиат намудани истеъмолкунанда дар фурӯш набошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад моли харидаашро ба фурӯшанда баргардонда, маблағи барои моли мазкур пардохташударо талаб кунад.

БОБИ 3.

ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН ҲАНГОМИ ИҶРОИ КОР (ХИЗМАТРАСОНӢ)

(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Моддаи 26. Мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Иҷрокунанда *ухдадор* аст кор (хизматрасонӣ) – ро дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартномаи иҷрои намуди кор (хизматрасонӣ) ба ҷо оварад.

Мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) мумкин аст бо санае (даврае), ки бояд иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба анҷом расанд (ва) ё санае (даврае), ки иҷрокунанда бояд ба иҷрои кор (хизматрасонӣ) шурӯъ намояд, муайян карда мешавад.

Агар кор (хизматрасонӣ) қисм ба қисм (расонидани нашрияҳои матбуоти даврӣ, хизматрасонии техникӣ) дар давоми амали шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба иҷро расад, бояд мӯҳлати (давраи) дахлдори иҷрои ҷунин кор (хизматрасонӣ) пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 27. Оқибати аз ҷониби иҷрокунанда риоя нашудани мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Агар иҷрокунанда мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) – мӯҳлати оғоз ва анҷоми кор (хизматрасонӣ) ва мӯҳлати мобайнии иҷрои кор (хизматрасонӣ) – ро вайрон карда бошад ё ҳангоми иҷрои кор (хизматрасонӣ) маълум гардад, ки он дар мӯҳлати муайян иҷро намешавад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад:

- барои иҷрокунанда мӯҳлати нав таъин кунад, ки дар давоми он иҷрокунанда бояд ба иҷрои кор (хизматрасонӣ) шурӯъ кунад ва ё иҷрои кор (хизматрасонӣ) – ро анҷом диҳад ва пасттар кардани

нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) – ро талаб намояд;

- иҷрои кор (хизматрасонӣ) – ро ба шахсони сеюм супориш диҳад ё бо қувваи худ анҷом диҳад ва аз иҷрокунанда ҷуброни зарари расидаро талаб намояд;

- пасттар кардани нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) - ро талаб намояд;

- шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) - ро бекор кунад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҷуброни пурраи зарари дар натиҷаи риоя накардани мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба вай расидаро талаб намояд.

Мӯҳлати нави иҷрои кори (хизматрасонии) таъинкардаи истеъмолкунанда дар шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) зикр карда мешавад.

Ҳангоми гузаштани мӯҳлати нав истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба иҷрокунанда дигар талаботи муқарраргардидаи қисми якуми моддаи мазкурро пешниҳод намояд.

Ҳангоми бекор кардани шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ), инчунин дар сурати паст кардани нархи иҷрои кори (хизматрасонии) ба инобат гирифташаванда, музди ба истеъмолкунанда баргардонидашаванда кори (хизматрасонии) иҷрогардида мутобиқи қисми сеюми моддаи 24 Қонуни мазкур муайян карда мешавад.

Дар мавриди бекор кардани шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) иҷрокунанда ҳуқуқ надорад ҷуброни хароҷоти худро, ки дар ҷараёни иҷрои кор (хизматрасонӣ) анҷом дода шудаанд, инчунин пардохти иҷрои кор (хизматрасонӣ) - ро ба истиснои ҳолате, ки истеъмолкунанда кори (хизматрасонии) иҷрогардидаро қабул карда бошад, талаб намояд.

Дар сурати риоя нашудани мӯҳлати муқарраргардидаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ё мӯҳлати нави дар асоси қисми якуми моддаи мазкур таъиннамудаи истеъмолкунанда иҷрокунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи (соати, агар мӯҳлат бо соат муайян гардида бошад) гузаштани мӯҳлати ноустуворона (пушаймона) месупорад, ба андозаи як фоизи кор (хизматрасонӣ) ва агар нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) дар шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) муайян карда нашуда бошад, нархи умумии супоришро пардохт мекунад. Бо шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) дар байни истеъмолкунанда ва иҷрокунанда метавонад андозаи хеле балеандтари ноустуворона (пушаймона) муқаррар карда шавад.

Агар иҷрокунанда исбот намояд, ки кор (хизматрасонӣ) дар натиҷаи қувваи рафънопазир ё бо гуноҳи истеъмолкунанда ба иҷро нарасидааст, талаботи дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинишудаи истеъмолкунанда қонеъ гардонидани намешавад.

Моддаи 28. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ҳангоми ошкор гардидани камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳангоми ошкор гардидани камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) ҳуқуқ дорад бо хости худ талаб намояд, ки:

- камбудии кори иҷрошуда (хизмати расонида) бе музд бартараф карда шавад;

- нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) мутаносибан паст карда шавад;

- моли дигар бемузд тайёр намуда ё кор (хизматрасонӣ) такроран бемузд иҷро карда шавад;

- хароҷоти бартараф намудани камбудии кори иҷрогардида (хизмати расонида) бо қувваи худ ё шахси сеюм ҷуброн карда шавад.

Қонеъ гардонидани талаботи истеъмолкунанда оид ба бемузд бартараф намудани камбудӣ, оид ба тайёр намудани моли дигар ё оид ба иҷрои такрории кор (хизматрасонӣ) иҷрокунандаро барои риоя накардани мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) аз пардохти ноустуворона озод намекунад.

Агар камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) дар мӯҳлати муқарраркардаи шартномаи мазкур аз ҷониби иҷрокунанда бартараф нашуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) - ро бекор кунад ва ҷуброни пурраи зарарро талаб намояд. Агар истеъмолкунанда камбудии ҷиддии иҷрои кор (хизматрасонӣ) ё худ риоя нашудани шартҳои дигари шартномаро ошкор намояд, ҳамчунин ҳуқуқ дорад шартномаи иҷрои кору (хизматрасонӣ) - ро бекор кунад.

Истеъмолкунанда низ ҳуқуқ дорад пурра ҷуброн намудани зарари аз камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба ӯ расидаро талаб намояд. Зарар дар мӯҳлати муқарраргардидаи қонеъ гардонидани талаботи дахлдори истеъмолкунанда ҷуброн мешавад.

Талабхое, ки бо камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) вобаста мебошанд, метавонанд ҳангоми қабули иҷрои кор (хизматрасонӣ) ё дар ҷараёни иҷрои кор (хизматрасонӣ) ва ё агар ҳангоми қабул намудани иҷрои кор (хизматрасонӣ) камбудиро ошкор намудан имконнопазир бошад, дар давоми мӯҳлати муқаррарнамудаи қисми шашуми моддаи мазкур пешниҳод карда шаванд.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи ба камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) вобастаро, ки дар муддати мӯҳлати кафолат ошкор шудааст ва агар он ошкор нашуда бошад, дар давоми ду соли қабул намудани иҷрои кор (хизматрасонӣ) ё панҷ сол дар нисбати камбудии биноҳо ё дигар молу мулкӣ ғайриманқул пешниҳод намояд.

Агар истеъмолкунанда исбот намояд, ки ин камбудӣ пеш аз корро қабул кардани ӯ ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст, иҷроқунанда барои камбудии кор (хизматрасонӣ), ки барои он мӯҳлати кафолат муқаррар нагардидааст, ҷавобгар мебошад.

Агар иҷроқунанда исбот карда натавонад, ки камбудии кори (хизматрасонии) дорои мӯҳлати кафолат баъди кор (хизматрасонӣ) – ро қабул намудани истеъмолкунанда, бинобар риоя накардани қоидаҳои истифодаи натиҷаи кор (хизматрасонӣ), амали шахсони сеюм ё қувваи рафънопазир рух додааст, ҷавобгар мешавад.

Дар ҳолатҳои, ки мӯҳлати кафолати тибқи шартнома пешбинигардида камтар аз ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) бошад ва истеъмолкунанда камбудии кор (хизматрасонӣ) - ро бо гузаштани мӯҳлати кафолат, вале дар давраи ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) ошкор намояд ва агар исбот намояд, ки чунин камбудӣ то қабул намудани кор (хизматрасонӣ) ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинишударо пешниҳод намояд.

Дар мавриди ошкор шудани камбудии ҷиддии кор (хизматрасонӣ), агар истеъмолкунанда исбот карда тавонад, ки ин камбудӣ то қабул намудани натиҷаи кор (хизматрасонӣ) ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст, ҳуқуқ дорад ба иҷроқунанда талаботи бемузд бартараф намудани камбудиро пешниҳод намояд. Агар бо гузаштани ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) аз рӯи қабули натиҷаи кор (хизматрасонӣ), вале дар доираи барои натиҷаи кор (хизматрасонӣ) муқаррар намудани мӯҳлати кафолат ё дар давоми даҳ соли аз ҷониби истеъмолкунанда қабул гардидани натиҷаи кор (хизматрасонӣ), агар мӯҳлати коршоямӣ муқаррар нагардида бошад, чунин камбудӣ ошкор гардида бошад, ин талабот метавонад пешниҳод карда шавад. Агар талаботи мазкур дар мӯҳлати бо Қонуни мазкур муқарраргардида қонунгардонидани нашавад ё камбудӣ бартарафшаванда бошад, истеъмолкунанда бо хости худ ҳуқуқ дорад талаб намояд, ки:

- нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) мутаносибан паст карда шавад;
- хароҷоти бартараф намудани камбудии кор (хизматрасонӣ) бо қувваи худ ё шахсони сеюм ҷуброн карда шавад;
- *шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) бекор ва зарар ҷуброн карда шавад.* (ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Моддаи 29. Мӯҳлати бартараф намудани камбудии кор (хизматрасонӣ)

Камбудии кор (хизматрасонӣ) бояд аз тарафи иҷроқунанда дар давоми чаҳордаҳ рӯзи тақвимӣ бартараф карда шавад, ба шарт, ки дар созишномаи тарафайн мӯҳлати дарозтар муқаррар карда нашуда бошад.

Барои риоя накардани мӯҳлати пешбиниамудайи моддаи мазкур ҷиҳати рафъи камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) иҷроқунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи гузаштани мӯҳлат ба андозаи як фоизи арзиши иҷрои кор ноустуворона (пушаймона) мепардозад.

Дар ҳолати риоя накардани ин мӯҳлат истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба иҷроқунанда дигар талаботи пешбиниамудайи Қонуни мазкурро пешниҳод намояд.

Моддаи 30. Мӯҳлати қонунгардонидани талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда

Талаботи истеъмолкунанда ҷиҳати паст кардани нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ), ҷуброни хароҷоти рафъи камбудии кор (хизматрасонӣ) бо қувваи худ ё шахси сеюм, инчунин ҷуброни зарари дар натиҷаи бекор кардани шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) расида, ки дар қисми якуми моддаи 27 ва қисмҳои якум ва чоруми моддаи 28 Қонуни мазкур пешбинӣ гардидаанд, бояд аз рӯзи пешниҳоди талаботи дахлдор дар мӯҳлати даҳ рӯз қонунгардонидани нашавад.

Талаботи истеъмолкунанда ҷиҳати бемузд тайёр намудани ашёи дигар аз маводи ҳаммонанди сифаташ яхела ё иҷрои такрорӣ кор (хизматрасонӣ) бояд дар мӯҳлати барои иҷрои ғаврии кор (хизматрасонӣ) муқарраргардида ва агар ин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад, дар мӯҳлати пешбиниамудайи шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ), ки ба таври матлуб иҷро нагардида буд, қонунгардонидани нашавад.

Барои риоя накардани мўҳлати қонегардонии талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда, ки дар моддаи мазкур пешбинӣ гардидааст, иҷрокунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи гузаштани мўҳлат ба андозаи як фоизи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ноустуворона (пушаймона) мепардозад. Ба шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) байни истеъмолкунанда ва иҷрокунанда фоизи зиёдтари ноустуворона муқаррар шуда метавонад.

Дар ҳолати риоя накардани мўҳлати мазкур истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба иҷрокунанда дигар талаботи дар Қонуни мазкур пешбинигардидаро пешниҳод намояд.

Моддаи 31. Сметаи иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Барои иҷрои кори (хизматрасонии) пешбиниамудаи шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) метавонад *арзиши сметаӣ* ё *калькулятсия* тартиб дода шавад. **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Бо талаби истеъмолкунанда ё иҷрокунанда тартиб додани *арзиши сметаӣ* ё *калькулятсия* ҳатмӣ мебошад. **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Иҷрокунанда ҳуқуқ дорад дар мавриди баланд шудани арзиши мавод ва таҷҳизоти аз ҷониби иҷрокунанда пешниҳодшаванда, ҳамчунин арзиши хизмати аз ҷониби шахсони сеюм дар рафти иҷрои шартнома расонидашаванда, ки дар мавриди бастании шартнома пешбинӣ карданашон ғайриимкон буд, зиёд кардани *арзиши сметаӣ* ё *калькулятсияро* талаб намояд. Дар мавриди даст кашидани истеъмолкунанда аз иҷрои ин талабот иҷрокунанда ҳуқуқ дорад шартномаро бо тартиби судӣ бекор кунад. **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Агар зарурати иҷрои кори (хизматрасонии) иловагӣ пеш ояд ва ба ин сабаб *арзиши сметаӣ* ё *калькулятсияро* хеле зиёд кардан зарур шавад, иҷрокунанда *ухдадор* аст истеъмолкунандаро дар ин хусус сари вақт огоҳ намояд. Агар истеъмолкунанда барои баланд шудани арзиши *арзиши сметаӣ* ё *калькулятсия* розӣ набошад, вай ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартнома даст кашад. Дар ин ҳолат иҷрокунанда метавонад аз истеъмолкунанда пардохти музди кори иҷрогардида (хизмати расонида) - ро талаб намояд. **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Иҷрокунандае, ки истеъмолкунандаро аз зарурати баланд шудани *арзиши сметаӣ* ё *калькулятсия* сари вақт огоҳ накардааст, *ухдадор* аст шартномаро иҷро кунад, ки дар ин ҳолат ҳуқуқи дар доираи *арзиши сметаӣ* ё *калькулятсия* пардохтани музди кор (хизматрасонӣ) барояш боқӣ мемонад. **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Дар сурати сарф нашудани воситаҳои пулии пардохташуда, ки бо *арзиши сметаӣ* пешбинӣ шудаанд ё *калькулятсия*и беасоси иқтисодӣ тартибдодашуда барои кори иҷрошуда (хизмати расонидашуда), фарқияти ошкоршудаи нарх бояд ба истеъмолкунанда баргардонида шавад. **(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)**

Моддаи 32. Иҷрои кор аз масолехи иҷрокунанда

Агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, иҷрокунанда *ухдадор* аст кори тибқи шартномаи иҷрои кор муайянгардидаро аз масолех ва маблағи худ иҷро намояд.

Иҷрокунандае, ки барои иҷрои кор масолех пешниҳод намудааст, барои сифати номатлуби он аз рӯи қоидаҳои масъулияти фурушанда барои моли дорой сифати номатлуб ҷавобгар мебошад.

Пули масолехи иҷрокунанда ҳангоми бастании шартномаи мазкур аз ҷониби истеъмолкунанда пурра ё дар ҳаҷме пардохта мешавад, ки дар шартномаи иҷрои кор бо шартҳои ҳисоби ниҳой кардан ҳангоми кори бачоовардаи иҷрокунандаро қабул карда гирифтани истеъмолкунанда зикр гардидааст, ба шарт, ки бо мувофиқаи тарафҳо тартиби дигари ҳисоби маводи иҷрокунанда пешбинӣ нагардида бошад.

Дар ҳолатҳои пешбиниамудаи шартномаи иҷрои кор иҷрокунанда метавонад ба истеъмолкунанда масолехро ба тариқи кредит пешниҳод кунад. Тағйирёбии минбаъдаи нархи масолехи қарздодани иҷрокунанда боиси ҳисобу китоби нав шуда наметавонад.

Масолехи иҷрокунанда, воситаҳои техникӣ, асбобҳо ва маводи дигари барои иҷрои кор зарурро ба маҳалли иҷрои кор иҷрокунанда мерасонад.

Моддаи 33. Иҷрои кор аз масолехи (ашёи) истеъмолкунанда

Агар кор пурра ё қисман аз масолехи (ашёи) истеъмолкунанда ба ҷо оварда шавад, иҷрокунанда барои эҳтиёт кардани ин масолех (ашё) ва истифодаи сарфакоронаи он ҷавобгар аст.

Ичрокунанда *ухдадор* аст, ки:

- истеъмолкунандаро аз корношоямӣ ё бадсифатии масолеҳи (ашёи) супурдаи ӯ огоҳ намояд;
- дар бораи сарфи масолеҳ ҳисобот диҳад ва боқимондаи онро баргардонад ё бо розигии истеъмолкунанда музди (сметаи) корро бо назардошти арзиши масолеҳи истифоданашудае, ки дар дасти ичрокунанда мондааст, камтар кунад.

Ичрокунанда *ухдадор* аст, ки дар сурати пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) масолеҳи (ашёи) аз истеъмолкунанда гирифтааш дар давоми се рӯз бо ҳамин гуна масолеҳи (ашёи) сифаташ якхела иваз намояд ва бо майлу хоҳиши истеъмолкунанда дар мўҳлати мувофиқагардида аз масолеҳи (ашёи) шабеҳи он маснуот созад ва дар_мавриди ноилоҷӣ ба истеъмолкунанда арзиши дукаратаи масолеҳи (ашёи) гумшуда (осебдида) ва ҳамчунин хароҷоти истеъмолкунандаро ҷуброн намояд.

Арзиши масолеҳи (ашёи) гумшуда (осебдида) дар асоси нархи мавҷудаи масолеҳ (ашё) дар ҷое, ки талаби истеъмолкунанда бояд аз тарафи ичрокунанда дар рӯзи ихтиёрӣ қонеъгардонӣ ё худ дар рӯзи баровардани қарори суд қонеъ гардонидани шавад, муайян карда мешавад, агар талаби истеъмолкунанда ихтиёрӣ қонеъ гардонидани нашуда бошад.

Дар шартномаи ичрои кор ва ё дигар ҳуҷҷате (расидае супорише), ки далели баста шудани шартнома аст, бояд ному тавсиф ва нархи аниқи масолеҳ (ашё), ки бо созишномаи тарафайн муайян карда мешавад, зикр шуда бошад.

Агар ичрокунанда исбот намояд, ки истеъмолкунандаро аз хосиятҳои махсуси масолеҳе (ашёе) огоҳонидааст, ки боиси пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) он мегардад, аз масъулияти пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) масолеҳ (ашё) озод мегардад. Агар савияи дониши илмӣ ва техникаи ичрокунанда барои ошкор кардани хосиятҳои махсуси масолеҳ (ашё) имконият надода бошад, ӯ аз ҷавобгарӣ озод намешавад.

Моддаи 34. Ўҳдадори ичрокунандагон дар бобати огоҳонидани истеъмолкунанда аз ҳолатҳое, ки метавонанд ба сифати ичрои кор (хизматрасонӣ) таъсир расонанд ё худ боиси сари вақт ичро нашудани он гарданд

Ичрокунанда *ухдадор* аст истеъмолкунандаро сари вақт хаттӣ аз он огоҳонад, ки риоя кардани дастурҳои истеъмолкунанда ва ҳолатҳои дигари вобаста ба истеъмолкунанда метавонад сифати ичрои кор (хизматрасонӣ) – ро паст кунад ё худ боиси сари вақт ичро нашудани он гарданд.

Агар истеъмолкунанда, қатъи назар аз сари вақт ва аз ҷониби ичрокунанда асоснок огоҳонида шудани масолеҳи корношоям ё бадсифатро дар мўҳлати мувофиқашуда иваз накунад, дастурҳоро доир ба тарзу усули ичрои кор (хизматрасонӣ) тағйир надихад ё дигар ҳолатҳоеро бар тараф нанамояд, ки сифати ичрои кор (хизматрасонӣ) – ро паст карда метавонанд, ичрокунанда ҳуқуқ дорад шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ) – ро бекор кунад ва ҷуброни зарари ба ӯ расидаро талаб намояд.

Моддаи 35. Тартиби пардохти музди кори ичрогардида (хизмати расонида)

Тартиби пардохти музди кори ичрогардида (хизмати расонида) бо шартномаи байни истеъмолкунанда ва ичрокунанда муайян карда мешавад.

Истеъмолкунанда *ухдадор* аст, ки музди кори (хизмати) дар ҳаҷми пурра баҷоовардаи ичрокунандаро баъди қабул карда гирифтани он пардозад. Бо розигии истеъмолкунанда музди кор (хизмат) ҳангоми бастанани шартнома дар ҳаҷми пурра ё ба тариқи пешақӣ метавонад пардохта шавад.

Моддаи 36. Қоидаҳои савдо, хӯроки умумӣ, хизматрасонии маишӣ ва дигар намунаҳои хизматрасонии истеъмолкунандагон
(ҚҶТ аз 6.10.08с., №424)

Қоидаҳои савдо, хӯроки умумӣ, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонии истеъмолкунандагон (қоидаҳои ичрои намудҳои алоҳидаи кор ва қоидаҳои хизматрасонии намудаҳои алоҳида) – ро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд. (ҚҶТ аз 6.10.08с., №424)

Моддаи 37. Танзими намудҳои алоҳидаи хизмат

Оқибати вайрон кардани талабҳои шартнома дар бораи намудҳои алоҳидаи хизматрасонӣ, агар чунин шартнома бо хусусияти худ ба доираи амали Қонуни мазкур дохил нагардад, бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

БОБИ 4.

ҲИФЗИ ДАВЛАТӢ ВА ҶАМЪИЯТИИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН

(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Моддаи 38. Ваколатҳои мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ

Назорати давлатӣ оид ба риоя ва иҷрои талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон аз ҷониби мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (сохторҳои минтақавии он) амалӣ мегардад. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (минбаъд - мақоми зиддиинҳисорӣ) дорои ваколатҳои зерин мебошад: (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

- ба истеҳсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) ҷиҳати хотима додани ҳуқуқвайронкуниҳои истеъмолкунандагон, аз ҷумла оид ба нафурӯхтани моли мӯҳлати коршоямиаш гузафта, инчунин оид ба нафурӯхтани моли (иҷрои қор), ки бояд мӯҳлати коршоямиаш муқаррар карда мешуд, вале он муқаррар нашудааст ва оид ба боздоштани фурӯши мол (иҷрои қор, хизматрасонӣ) ҳангоми мавҷуд набудани маълумоти дурусту кофӣ дар бораи мол (қор, хизматрасонӣ), амрномаҳоро ирсол менамояд; (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

- ба мақомоти дахлдор оид ба вайрон шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои пеш аз муҳлат бекор кардан ва ё боздоштани амали иҷозатнома оид ба фаъолияти муайян мавод ирсол менамояд; (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

- ба мақомоти дахлдор маводро нисбат ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ оид ба маҷбурӣ ситонидани ҷаримаҳо пешниҳод менамояд; (ҚҶТ аз 29.01.2021с., №1769)

- маводро ба мақомоти прокуратура, дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ аз рӯи тобеият барои ҳалли масъалаҳои оғоз намудани парвандаҳои ҷиноятӣ аз рӯи аломатҳои ҷиноят, ки бо вайрон намудани ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон алоқаманданд, пешниҳод мекунад. (ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Мақоми зиддиинҳисорӣ ҳангоми ошкор намудани ҳолатҳои вайронкунии ҳуқуқи истеъмолкунандагон ва ҳалалдор гардидани манфиати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон, ба мақомоти ваколатдори соҳавӣ ва ё суд оид ба боздошт ё қатъ намудани фаъолияти истеҳсолкунандагон, иҷроқунандагон ё фурӯшандагони мол (қор ва хизматрасонӣ), инчунин соҳибкорони инфиродӣ барои дағалона вайрон кардани ҳуқуқҳои бо қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ муқарраршудаи истеъмолкунандагон, ки боиси марг ё бемориҳои оммавӣ, заҳролудшавии одамон мегардад, мурочиат менамояд. (ҚҶТ аз 29.01.2021с., №1769)

Мақоми зиддиинҳисорӣ метавонад аз ҷониби суд барои иштирок дар мурофиаи судӣ ҷалб карда шавад ё бо ташаббуси худ бо мақсади ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои додани ҳуқуқҳои аз рӯи парванда дар мурофиаи судӣ иштирок намояд.

Мақоми зиддиинҳисорӣ ҳангоми ошкор кардани далелҳои вайрон гардидани Қонуни мазкур аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар мавриди номуайян будани гурӯҳи истеъмолкунандагон дар бораи ба буҷети давлатӣ гузарондани даромаде, ки дар натиҷаи вайрон гардидани ҳуқуқи истеъмолкунанда ба даст омадааст, қарор қабул менамояд. (ҚҶТ аз 29.01.2021с., №1769)

Моддаи 39. Ваколатҳои мақомоти давлатие, ки назорати сифат ва бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) –ро анҷом медиҳанд

(ҚҶТ аз 6.10.08с., №424)

Бо мақсади таъмини бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти назорати давлатии санитария эпидемиологӣ, мақомоти назорати давлатии тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, мақомоти ҳифзи муҳити зист ва дигар мақомоти идоракунии давлатӣ, дар доираи салоҳияти худ назорати сифат ва бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд; (ҚҶТ аз 6.10.08с., №424., аз 29.01.2021с., №1769)

- назорати риояи талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) – ро анҷом медиҳанд;
- барои бартараф намудани *риоя накардани* талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ), талаботи аз истеҳсолот гирифтани чунин мол (кор, хизматрасонӣ), истеҳсол накардан ва нафурӯхтани чунин мол (ичрои кор, хизматрасонӣ), нафурӯхтани моли мӯҳлати коршоямиаш гузашта ва моле (коре), ки бояд ба он мӯҳлати коршоямӣ муқаррар мешуду вале муқаррар карда нашудааст, инчунин талаботи боздоштани фурӯши мол (ичрои кор, хизматрасонӣ) ҳангоми мавҷуд набудани маълумоти дурусту кофӣ оид ба мол (кор, хизматрасонӣ), оид ба гирифтани онҳо аз истеъмолкунандагон ва дар ин хусус хабардор намудани истеъмолкунандагон амрия ирсол мекунад; **(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)**

- ҳангоми аз ҷониби истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) риоя нагардидани талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) нисбати онҳо ба суд даъво пешниҳод мекунад.

Ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд, инчунин ташкил ва иҷрои корҳои тасдиқи ҳатмии мувофиқати мол (кор, хизматрасонӣ) ба талаботи муқарраршуда ба зиммаи *мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон* гузошта мешавад. **(ҚҶТ аз 6.10.08с., №424)**

Мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи салоҳияташ чунин вазифаҳоро *иҷро менамояд*: **(ҚҶТ аз 6.10.08с., №424; ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)**

- тартиби сертификатсия кардани мол (кор, хизматрасонӣ) – ро муайян менамояд;
- мақомоти сертификатсияи намудҳои мушаххаси мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин лабораторияҳои (марказҳои) озмоиширо барои санҷишҳои дахлдор ваколатдор месозад;
- ба дуруст сертификатсия шудани мол (кор, хизматрасонӣ) назорат мекунад;
- феҳристони давлатии моли (кори, хизматрасонии) сертификатсияшуда, мақомоти ваколатдорро доир ба сертификатсия, лабораторияҳои (марказҳои) озмоиширо ба роҳ мемонад;
- дар бораи эътирофи сертификатсияе, ки ба мақомоти хориҷӣ ва байналмилалӣ додааст, қарор қабул менамояд, дар муносибатҳои мутақобила бо ташкилотҳои хориҷӣ ва байналмилалӣ аз рӯи масъалаҳои сертификатсияи мол (кор, хизматрасонӣ) аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон намоёндагӣ мекунад;
- *риояи қоидаҳои савдо, ҳуҷуқи умумӣ, сифат ва бехатарии молҳои ниёзи мардумро назорат мекунад.* **(ҚҶТ аз 6.10.08с., №424)**

Моддаи 39¹. Мақоми ваколатдори давлатие, ки танзим ва назорати хизматрасонии молиявии

ташкilotҳои қарзӣ ва сугуртавиرو анҷом медиҳад
(ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Хизматрасонии молиявии ташкilotҳои қарзӣ ва сугуртавӣ аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим ва назорат карда мешавад. ҚҶТ аз 02.01.18 с., №1498)

Моддаи 40 бо ҚҶТ аз 28.12.13с., № 1052 хориҷ карда шуд

Моддаи 41. Аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ҳимоя карда шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Бо мақсади ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон дар назди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ сохторҳои дахлдор ташкил карда мешаванд, ки онҳо:

- шикоятҳои истеъмолкунандагонро баррасӣ мекунад ва ба онҳо оид ба масъалаҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон маслиҳат медиҳанд;

- шартномаҳои бо фурӯшандагон (ичрокунандагон, истеҳсолкунандагон) бастаи истеъмолкунандагонро бо мақсади ошкор намудани шартҳои, ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро маҳдуд месозанд, таҳлил мекунад;

- ҳангоми ошкор намудани моли (кори, хизматрасонии) дорои сифати номатлуб, инчунин барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунандагон ва барои муҳити зист хатарнок мақомоти ҳокимияти иҷроияро, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро амалӣ мекунад, фавран огоҳ месозанд;

- дар ҳолати ошкор намудани фурӯши мол (ичрои қор, хизматрасонӣ), ки маълумоти дуруст ва кофӣ надорад ё мӯҳлати қоршоямиаш гузаштааст ё худ мӯҳлати қоршоямиаш зикр нашудааст, агар муқаррар намудани ин мӯҳлатҳо ҳатмӣ бошад, фурӯши мол (ичрои қор, хизматрасонӣ) - ро то пешниҳод намудани маълумот боз медоранд ё қатъ мекунанд;

- ба суд ҷиҳати Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон (доираи номуайяни истеъмолкунандагон) муроҷиат мекунанд.

Моддаи 42. Ҳуқуқи иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо)

Шаҳрвандон ҳуқуқи ихтиёран дар иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) муттаҳид шуданро доранд.

Иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) дар мавридҳои пешбининамудаи оинномаи иттиҳодияҳои мазкур (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) ҳуқуқ доранд, ки:

- дар таҳияи талабот ба бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин ба стандартҳои талаботи ҳатмиро дар ин соҳа муқаррар менамоянд, ба лоиҳаи қонунҳо ва дигар санадҳои меъриии ҳуқуқӣ, ки муносибатҳоро дар соҳаи Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунанда танзим менамоянд, иштирок кунанд;

- экспертизаи мустақилонаи сифат ва бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) – ро аз рӯи супориш дар ташкилотҳои дахлдор ё дар мавриди доштани лабораторияҳои худӣ гузаронанд, ба шарте, ки мақомоти дахлдор барои салоҳияти техникӣ доштани онҳо иҷозат дода бошанд;

- риоя шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон ва қоидаҳои хизматрасонии тиҷоратӣ, маишӣ ва дигар намудҳои ба истеъмолкунандагон хизматрасониро тафтиш намоянд, бо супориши истеъмолкунандагон дар гузаронидани экспертиза доир ба риоя нашудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон иштирок кунанд;

- ба мақомоти идоракунии давлатӣ ва ташкилотҳо доир ба беҳтар кардани сифати мол (қор, хизматрасонӣ), истеҳсол накардан, аз муомилот гирифтани моле (қоре, хизматрасоние), ки барои ҳаёт, саломатӣ, амволи истеъмолкунанда ва муҳити зист хавфу хатар доранд, тақлифҳо пешниҳод намоянд;

- ҳамроҳи мақомоти идоракунии давлатӣ дар назорати татбиқи нархҳои идорашаванда ширкат варзад, тарифҳои оро, ки мақомоти давлатӣ барои ба ҷо овардани хизмати аҳоли (истеъмолкунандагон) муқаррар менамояд, мустақиман экспертиза кунанд;

- ба мақомоти прокуратура ва мақомоти идоракунии давлатӣ дар бораи ба ҷавобгарӣ кашидани шахсони барои истеҳсолу фурӯши моли (ичрои қори, хизматрасонии) ба талаботи муқарраргардида нисбати бехатарӣ ва сифати мол (қор, хизматрасонӣ) номувофиқ ва ҳамчунин барои риоя накардани ҳуқуқи истеъмолкунандагон айбдоранд, мавод пешниҳод намоянд;

- дар бораи боздошти амал, бекор ё беътибор донишмандони санадҳои мақомоти иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, ки хилофи санадҳои меъриии ҳуқуқии танзимкунандаи соҳаи Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон мебошанд, ба мақомоти ваколатдор, прокуратура ё суд муроҷиат намоянд; (ҚҶТ аз 29.01.2021с., №1769)

- барои Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон (доираи номуайяни истеъмолкунандагон) ба суд муроҷиат намоянд.

Моддаи 43. Ҳифзи манфиати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон

Мақоми зиддиинҳисорӣ, мақомоти идоракунии давлатӣ, ки назорати сифат ва бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд, ҳуқуқ доранд дар бораи эътирофи амали фурӯшандаҳо (истеҳсолкунандагон, иҷрокундагон) ё ташкилоте, ки дар асоси шартнома бо онҳо вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, нисбати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон ва қатъи ин амалҳо ба суд даъво пешниҳод намоянд.

Ҳангоми қонунгардонидани ҷунин даъво суд қонуншиканро *ухдадор* месозад, ки дар мӯҳлати муқаррарнамудаи суд аз тариқи воситаҳои ахбори умум ё бо тарзи дигар қарори судро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад.

Қарори эътибори қонунӣ пайдокардаи суд нисбати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон

оид ба зиддиҳуқуқӣ эътироф намудани амалҳои фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷроқунанда) ё ташкилоти тибқи шартномаи бо ӯ басташуда вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷроқунанда, барои суде, ки даъвои истеъмолкунандаро дар хусуси оқибатҳои ҳуқуқии граждании амали фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷроқунанда) ё ташкилоти дар асоси шартномаи бо ӯ басташуда вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷроқунанда баррасӣ менамояд, оид ба масъалаҳои ҷой доштан ё надоштани ин амалҳо ва аз ҷониби шахсони мазкур содир гардидан ё нагардидани ин амалҳо ҳатмӣ мебошад.

БОБИ 5.
МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ
(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Моддаи 44. Дар бораи беэътибор дониستاني Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15 майи соли 1997 «Дар бораи Ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1997, № 10, моддаи 135) беэътибор доништа шавад.

Моддаи 44¹. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

(ҚҶТ аз 18.03.15с., №1193)

Моддаи 45. Мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э. Раҳмонов

ш. Душанбе, 9 декабри соли 2004
№ 72